

Mgr Anna Michalska

Katedra Ekonomiki, Organizacji i Zarządzania
Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Dofinansowania dla bezrobotnych na uruchomienie działalności gospodarczej

WPROWADZENIE

Bezrobocie stało się jednym z najbardziej doskwierających problemów społecznych współczesnego świata. Przez cały XX wiek zjawisko to było jednym z głównych tematów debat społecznych, ekonomicznych, politycznych i psychologicznych. Brak możliwości całkowitego zlikwidowania bezrobocia wciąż budzi wiele kontrowersji i przyciąga uwagę szerokiej opinii publicznej. Sytuacja ta wynika z różnorodnych konsekwencji ekonomicznych, finansowych, socjologicznych i psychologicznych bezrobocia, które są odczuwane zarówno przez osoby bezrobotne, jak i społeczeństwa [Kwiatkowski, 2002, s. 77].

W Polsce przez dziesiątki lat zapis konstytucyjny gwarantował posiadanie pracy każdemu z obywateli. Ustrój socjalistyczny dawał pracę każdemu i miało to swoje dobre strony. Nikt nie obawiał się utraty pracy. Za taką gwarancję ponoszono ogromną cenę w postaci marnotrawstwa części nadwyżki produktu ludzkich możliwości i istnienia ukrytego bezrobocia [Balcerowicz, 2000, s. 9]. W momencie zmiany ustroju i idących za nią konsekwencji problem bezrobocia boleśnie dotknął Polaków.

Po latach prób poradzenia sobie ze zjawiskiem bezrobocia pojawiła się możliwość założenia własnej działalności gospodarczej z pomocą Powiatowych Urzędów Pracy, które umożliwiły przedsiębiorczym osobom bezrobotnym skorzystanie z dofinansowania ich działalności.

Głównym celem przeprowadzonego badania było sprawdzenie, czy dofinansowania dla osób bezrobotnych na uruchomienie działalności gospodarczej, w wybranym powiecie województwa łódzkiego, są efektywnym sposobem aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Do realizacji celu głównego sformułowano następujące cele cząstkowe:

- zbadanie rodzaju otwieranych działalności gospodarczych,
- sprawdzenie czy otwierane działalności gospodarcze z dotacji Powiatowego Urzędu Pracy istnieją na rynku ponad wymagane 12 miesięcy.

Postawiono hipotezę badawczą, która brzmi: dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej na terenie wybranego powiatu województwa

łódzkiego są efektywnym sposobem aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. W celu zweryfikowania hipotezy głównej utworzono hipotezy cząstkowe:

- dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej są najczęściej przeznaczane na działalność handlową i usługową,
- otwarte przedsiębiorstwa funkcjonują na rynku ponad wymagane 12 miesięcy.

W badaniu wzięło udział 66 osób, które uzyskały dofinansowanie z Powiatowego Urzędu Pracy na otwarcie własnej działalności gospodarczej. Zadaniem respondentów było wypełnienie kwestionariusza składającego się z 37 pytań dotyczących statusu badanych osób przed otwarciem własnej działalności gospodarczej, jak i rodzaju otwartej działalności czy czasu istnienia jej na rynku.

Badanie zostało przeprowadzone w następujących czterech etapach:

- kontakt z potencjalnymi respondentami,
- wypełnienie kwestionariuszy przez osoby badane,
- utworzenie bazy danych z uzyskanych wyników,
- przeliczenie danych i przedstawienie ich w tabelach.

BEZROBOCIE

W gospodarce z bezrobociem mamy do czynienia, gdy na rynku pracy są osoby, które chcą pracować, a pozostają bez zajęcia. Osoba poszukująca pracy może zostać uznana za bezrobotną po pewnym czasie pozostawania bez zajęcia i starania się je znaleźć. Wielkość bezrobocia mierzona jest stopą bezrobocia wyrażającą procentowy udział liczby ludności w wieku produkcyjnym między 16. a 60. rokiem życia z wyłączeniem osób, które nigdy nie pracowały i nie wyraziły chęci do podjęcia pracy. Mówiąc zatem o sile roboczej mamy na myśli ludność czynną zawodowo [Cyrkon, 1996, s. 82–83].

Jako proces społeczno-ekonomiczny i kulturowy, posiadający charakter zarówno zewnętrzny jak i wewnętrzny, bezrobocie oddziałuje na warunki życia, potrzeby i aspiracje osób bezrobotnych oraz ich rodzin i całych społeczności. Konsekwencją bezrobocia jest szereg zmian, zwykle o charakterze negatywnym w wielu sferach życia zarówno samych bezrobotnych, jak i środowiska. W krajach demokratycznych, gdzie funkcjonuje utrwalona gospodarka rynkowa zjawisko bezrobocia definiuje się jako powszechnie zauważoną społeczną dolegliwość i zobowiązuje się władzę publiczną do działań zmierzających ku minimalizacji tego problemu [Woźniak, 1995, s. 11].

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Ustawa z 1988 r. przedstawia działalność gospodarczą jako działalność wytwórczą, handlową i usługową podjętą w celach zarobkowych i na własny ra-

chunek podmiotu prowadzącego taką działalność. Ustawowe uwarunkowania wskazują na to, że podmiot prawa może zawodowo, profesjonalnie trudnić się działalnością gospodarczą o charakterze zarobkowym [Piasecki, 1999, s. 99].

E. Norek twierdzi, że w ujęciu nauk ekonomicznych działalność gospodarcza to wszelka działalność ludzka, która polega na przystosowaniu zasobów i sił przyrody z zamiarem wytworzenia nowych dóbr lub przekształcenia już istniejących, ich podziale i konsumpcji. W tym ujęciu produkcja obejmuje zarówno proces wytwarzania dóbr, jak i ich transport oraz magazynowanie. Do tej sfery działalności ludzkiej zalicza się tu również kredytowanie i ubezpieczanie procesów gospodarczych [Norek, 1997, s. 13].

Z kolei S. Dębski określa działalność gospodarczą jako zespół celowych i planowych czynności człowieka, który uwzględnia zasady racjonalnego postępowania i zmierza do złagodzenia deficytu dóbr w stosunku do zapotrzebowania na nie [Dębski, 1996, s. 16].

Przytoczone definicje w szerszym lub węższym zakresie opisują działalność gospodarczą jednak wszystkie mają wspólny mianownik, jakim jest działalność człowieka, która ma na celu wytwarzanie dóbr, na które jest popyt.

POWIATOWY URZĄD PRACY

W Polsce w 1989 r. zostały zainicjowane głębokie zmiany systemowe, polityczne, ekonomiczne i społeczne. Wtedy, wraz z odejściem centralnie planowanej gospodarki i wprowadzeniem mechanizmów rynkowych bezrobocie, które do tej pory miało status ukryty zmieniło swój charakter na jawny. Groźba zwiększenia się bezrobocia jawnego spowodowała konieczność powołania służb, których zadaniem była obsługa rynku pracy. Początkowo zadanie to było powierzone wydziałom zatrudnienia urzędów miejskich, a następnie powołano „biura pracy”, które od 1993 roku jako administracja specjalna działają w Systemie Urzędów Pracy. Z początkiem 2000 r. do zespolonej administracji powiatowej włączono Powiatowe Urzędy Pracy [Klich, 2000, s. 155–156].

Powiatowe Urzędy Pracy mają wpływ na rozwój przedsiębiorczości poprzez stosowanie odpowiednich instrumentów aktywacji zawodowej takich jak: organizacja szkoleń grupowych i indywidualnych, finansowanie kosztów studiów podyplomowych, finansowanie kosztów egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów i zaświadczeń, pośrednictwo pracy, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, poradnictwo zawodowe, stypendia na kontynuowanie nauki dla osób bezrobotnych, pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia, przygotowanie zawodowe dorosłych, aktywizowanie osób niepełnosprawnych czy przyznawanie osobom bezrobotnym dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej.

WYNIKI BADANIA

Kontakt z potencjalnymi respondentami nastąpił drogą telefoniczną. Osoby, które zdecydowały się na wzięcie udziału w badaniu odpowiedziały na pytania zawarte w kwestionariuszu. Zwykle odpowiedź na wszystkie pytania zajmowała respondentom około 85 minut. Następnie z informacji zebranych z kwestionariuszy została utworzona baza danych w programie Microsoft Excel. Uzyskane dane zostały przeliczone i zawarte w poniższych tabelach.

Tabela 1. Podział osób badanych ze względu na płeć i wiek (%)

Płeć	Wiek				Razem
	19–29 lat	30–39 lat	40–49 lat	50–59 lat	
Kobiety	18,2	24,3	4,5	0	47,0
Mężczyźni	28,8	13,6	7,6	3,0	53,0
Razem	47,0	37,9	12,1	3,0	100,0

Źródło: badania własne.

W badaniu udział wzięło 66 osób, które skorzystały z dofinansowania przez Powiatowy Urząd Pracy. Wśród nich znalazło się 31 kobiet i 35 mężczyzn. Respondentów podzielono na cztery grupy wiekowe (tabela 1). W pierwszym przedziale wiekowym od 19 do 29 lat znalazło się 47,0% osób badanych, a wśród nich 28,8% mężczyzn i 18,2% kobiet. Do kolejnego przedziału wiekowego od 30 do 39 lat zakwalifikowano 37,9% respondentów, wśród których było 24,3% kobiet i 13,6% mężczyzn. W przedziale wiekowym od 40 do 49 lat znalazło się 12,1% osób badanych, w tym 7,6% mężczyzn i 4,5% kobiet. Pozostałe 3,0% ankietowanych to mężczyźni, którzy zostali przydzieleni do przedziału wiekowego od 50 do 59 lat.

Tabela 2. Podział osób badanych ze względu na płeć i wykształcenie (%)

Płeć	Wykształcenie			Razem
	Zawodowe	Średnie	Wyższe	
Kobiety	9,1	16,7	21,2	47,0
Mężczyźni	21,2	19,7	12,1	53,0
Razem	30,3	36,4	33,3	100,0

Źródło: badania własne.

Badane osoby legitymowały się różnym poziomem wykształcenia. W tabeli 2 przedstawiono ich podział ze względu na płeć i trzy poziomy wykształcenia. Najwięcej respondentów (36,4%) zadeklarowało posiadanie średniego wykształcenia, wśród nich było 19,7% mężczyzn i 16,7% kobiet. Wyższe wykształcenie posiada 33,3% badanych osób, wśród których jest 21,2% kobiet i 12,1% męż-

czyn. Zawodowe wykształcenie zostało potwierdzone przez 30,3% respondentów, a w tym przez 21,2% badanych mężczyzn i 9,1% badanych kobiet.

Podczas badania zapytano ankietowane osoby między innymi o zajęcie, które wykonywały przed przystąpieniem do programu dofinansowania przez Powiatowy Urząd Pracy. Uzyskane dane zostały przedstawione w tabeli 3. Wynika z nich, że najwięcej respondentów (25,7%, wśród nich 13,6% kobiet i 12,1% mężczyzn) było bezrobotnych. Kolejne 12,1% osób badanych (w tym 10,6% kobiet i 1,5% mężczyzn) pracowało w sklepie. Mechanikami samochodowymi było 9,1% ankietowanych płci męskiej, a ta sama liczba respondentów (9,1%, w tym 6,1% kobiet i 3,0% mężczyzn) zasilala szeregi osób zatrudnionych w gastronomii. Po 6,1% badanych mężczyzn było pracownikami fizycznymi i kierowcami, a taka sama liczba kobiet (6,1%) przedstawicielami handlowymi. Kolejne 4,5% ankietowanych (wśród nich 3,0% kobiet i 1,5% mężczyzn) było zatrudnionych w administracji i studiowała. Również po 4,5% respondentów płci męskiej pracowało jako budowlaniec i elektryk. Następne 1,5% badanych mężczyzn zanim zdecydowało się otworzyć własną działalność gospodarczą było zatrudnionych jako ochroniarz lub przebywało na rencie chorobowej.

Tabela 3. Zajęcie osoby bezrobotnej zanim skorzystała z dofinansowania Powiatowego Urzędu Pracy w podziale na płeć (%)

Rodzaj zajęcia bezrobotnego przed dofinansowaniem Powiatowego Urzędu Pracy	Płeć		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	
Administracja	3,0	1,5	4,5
Mechanik	0,0	9,1	9,1
Budowlaniec	0,0	4,5	4,5
Pracownik fizyczny	0,0	6,1	6,1
Kierowca	0,0	6,1	6,1
Ochroniarz	0,0	1,5	1,5
Elektryk	0,0	4,5	4,5
Gastronomia	6,1	3,0	9,1
Fryzjerstwo	4,5	0,0	4,5
Praca w sklepie	10,6	1,5	12,1
Przedstawiciel handlowy	6,1	0,0	6,1
Renta chorobowa	0,0	1,5	1,5
Studia	3,0	1,5	4,5
Bez pracy	13,6	12,1	25,7

Źródło: badania własne.

Osoby, które wzięły udział w badaniu i zdecydowały się na otwarcie własnej działalności gospodarczej przy wsparciu finansowym Powiatowego Urzędu Pracy wybierały branżę usługową i handlową. Sklep wielobranżowy zdecydowało się otworzyć 16,7% osób badanych, a w tym 10,6% kobiet i 6,1% mężczyzn. Kolejne 15,1% respondentów otworzyło auto-handel, a wśród nich znalazło się

13,6% mężczyzn i 1,5% kobiet. Po 10,6% osób, które wzięły udział w badaniu otworzyło punkty gastronomiczne (4,5% kobiet i 6,1% mężczyzn) i zajęło się handlem odzieżą (7,5% kobiet i 3,0% mężczyzn). W kolejnej grupie procentowej (9,1%) znalazło się 9,1% badanych mężczyzn, którzy zajęli się usługami remontowo-budowlanymi i tyle samo kobiet, które otworzyły salony kosmetyczne. Biura podatkowe zostały otwarte przez 6,0% osób ankietowanych (po 3,0% kobiet i mężczyzn). Kolejne 6,1% respondentów zajęło się handlem spożywczym (4,5% kobiet i 1,5% mężczyzn). Usługi fryzjerskie zaczęło świadczyć 4,5% badanych kobiet, a myjnie samochodowe otworzyło 3,0% badanych mężczyzn. W kolejnej grupie po 1,5% respondentów płci męskiej reprezentuje usługi elektronika samochodowego, hurtownika wędkarskiego i usługi skupu złomu.

Tabela 4. Rodzaj branży prowadzonej działalności gospodarczej po dofinansowaniu przez Powiatowy Urząd Pracy w podziale na płeć (%)

Branża działalności respondenta po dofinansowaniu przez Powiatowy Urząd Pracy	Płeć		Razem
	Kobiety	Mężczyźni	
Usługi remontowo-budowlane	0,0	9,1	9,1
Salon kosmetyczny	9,1	0,0	9,1
Myjnia samochodowa	0,0	3,0	3,0
Elektronika samochodowa	0,0	1,5	1,5
Auto-handel	1,5	13,6	15,1
Usługi ubezpieczeniowe	1,5	3,0	4,5
Biuro podatkowe	3,0	3,0	6,0
Usługi fryzjerskie	4,5	0,0	4,5
Gastronomia	4,5	6,1	10,6
Hurtownia wędkarska	0,0	1,5	1,5
Skup złomu	0,0	1,5	1,5
Handel odzieżą	7,5	3,0	10,6
Handel spożywczy	4,5	1,5	6,1
Sklep wielobranżowy	10,6	6,1	16,7

Źródło: badania własne.

Tabela 5. Okres prowadzenia działalności gospodarczej po dofinansowaniu z Powiatowego Urzędu Pracy w podziale na płeć (%)

Płeć	Okres prowadzenia przez respondenta działalności gospodarczej po dofinansowaniu przez Powiatowy Urząd Pracy					Razem
	Poniżej 12 miesięcy	1 rok	1,5 roku	2–3 lata	Powyżej 3 lat	
Kobiety	6,1	4,5	12,1	19,7	4,5	47,0
Mężczyźni	7,6	6,1	15,1	16,7	7,6	53,0
Razem	13,6	10,6	27,2	36,4	12,1	100,0

Źródło: badania własne.

Analiza danych zebranych podczas badania umożliwiła ustalenie czasu funkcjonowania założonych po dofinansowaniu z Powiatowego Urzędu Pracy działalności u badanych osób. Utworzono pięć przedziałów czasowych. Najwięcej respondentów (36,4%) znalazło się w przedziale czasowym od 2 do 3 lat trwania działalności, wśród nich znalazło się 19,7% kobiet i 16,7% mężczyzn. W kolejnym przedziale czasowym do 1,5 roku umieszczono 27,2% osób badanych, a wśród nich 15,1% mężczyzn i 12,1% kobiet. W przedziale poniżej 12 miesięcy działalności po dofinansowaniu przez Powiatowy Urząd Pracy umieszczono 13,6% respondentów, w tym 7,6% mężczyzn i 6,1% kobiet. Kolejne 12,1% badanych osób prowadzi swą działalność gospodarczą po dofinansowaniu powyżej 3 lat, a wśród nich jest 7,6% mężczyzn i 4,5% kobiet. W przedziale czasowym od roku prowadzenia działalności po dofinansowaniu zakwalifikowano 10,6% respondentów, wśród których było 6,1% mężczyzn i 4,5% kobiet.

PODSUMOWANIE

W wyniku dokonywanych procesów gospodarczych przedsiębiorstwa przekształcają zasoby w dobra i usługi. Poziom prowadzonej działalności gospodarczej i jego potencjał są bardzo uzależnione od stanu posiadanych czynników wytwórczych i intensywności ich wykorzystywania. Chcąc prowadzić działalność gospodarczą na użytek publiczny i nie tylko, wiele podmiotów nie może się na to zdecydować, gdyż brakuje im środków pieniężnych na prowadzenie owej działalności. Zatem idealnym rozwiązaniem dla osób bezrobotnych pragnących pracować na swój rachunek wydaje się możliwość skorzystania z dofinansowania na uruchomienie własnej działalności gospodarczej proponowanego przez Powiatowe Urzędy Pracy.

Przeprowadzone badanie umożliwiło potwierdzenie głównej hipotezy mówiącej, że dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej na terenie wybranego powiatu województwa łódzkiego są efektywnym sposobem aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Świadczy o tym liczba osób korzystających z tego typu dotacji, która z roku na rok rośnie, podobnie jak kwota takiego dofinansowania i osiągnięte rezultaty.

Wyniki przeprowadzonego badania pozwoliły podtrzymać pierwszą hipotezę szczegółową, która twierdzi, że dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej są zazwyczaj przeznaczane na działalność handlową i usługową.

Druga hipoteza szczegółowa dotyczyła okresu istnienia nowo powstałych działalności gospodarczych. Niektóre z badanych przedsiębiorstw istnieją znacznie dłużej niż wymagane 12 miesięcy, co umożliwia stwierdzenie, iż również ta hipoteza została potwierdzona.

Wielu ludzi ma w sobie potencjał i wyróżnia się kreatywnością, lecz zwykle na odważny krok ku otwarciu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej

nie mogą się zdecydować z powodu braku środków finansowych. Dlatego tak doceniane są dofinansowania proponowane przez Powiatowe Urzędy Pracy, które stawiają na aktywizację zarówno osób trwale bezrobotnych, jak i na rozwój przedsiębiorczości na lokalnym rynku pracy.

Opisana forma pomocy finansowej, kierowana do osób bezrobotnych, ma na celu, oprócz tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, w dalszej perspektywie tworzenie kolejnych miejsc pracy. W nowo powstałej firmie istnieje możliwość zatrudnienia kolejnych osób bezrobotnych. Dodatkową zachętą ze strony Urzędów Pracy jest możliwość zatrudnienia nowych pracowników na staż, podczas którego koszty ich zatrudnienia ponosi Powiatowy Urząd Pracy. Niewątpliwie jest to jakieś (jedno z wielu) rozwiązanie dotyczące problemu bezrobocia.

LITERATURA

- Balcerowicz L., 2000, *Tworzenie zatrudnienia a restrukturyzacja ekonomiczna*, CASE, Warszawa.
- Cyrkon E. (red.), 1996, *Kompendium wiedzy o gospodarce*, PWN, Warszawa–Poznań.
- Dębski S., 1996, *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw*, cz. 2, WSiP, Warszawa.
- Klich J. (red), 2000, *Nadzieja rynku pracy. Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce*, Instytut Spraw Publicznych, Wydawnictwo Przemysłowe WEMA, Warszawa.
- Kwiatkowski E., 2002, *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa.
- Norek E., 1997, *Przedsiębiorstwo jako przedmiot obrotu gospodarczego*, PWN, Warszawa.
- Piasecki B., 1999, *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, PWN, Warszawa–Łódź.
- Woźniak R., 1995, *Spoleczność lokalna bezrobotnych*, Wydawnictwo Naukowe Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Koszalinie, Szczecin–Koszalin.

Streszczenie

Bezrobocie jest ważnym problemem współczesnego świata. Zjawisko to ma co najmniej wymiar społeczny, ekonomiczny, socjologiczny i psychologiczny, dlatego ciągle znajduje się w centrum różnorodnych debat. Chociaż już wypracowano wiele modeli przeciwdziałania bezrobociu, to nadal jego skala jest zbyt duża. Konkretnie modele przeciwdziałania bezrobociu są zdeterminowane przez warunki społeczne i gospodarcze, przyjętą strukturę i hierarchię ważności celów, a także zasoby finansowe możliwe do przeznaczenia na promowanie zatrudnienia. Opracowanie omawia zagadnienia dofinansowania bezrobotnych. W analizie uwzględniono bezrobotnych z wybranego powiatu województwa łódzkiego, którzy skorzystali z dofinansowania na uruchomienie działalności gospodarczej. Empiryczną część opracowania stanowią dane uzyskane od respondentów poprzez badania ankietowe. Wyniki badań wykazały, że dofinansowania na taki cel cieszą się dużym zainteresowaniem i koncentrują się wokół handlu i usług.

The Financial Aid for Unemployment for Activation of Their Own Economic Activity

Summary

The unemployment is a very serious problem of contemporary world. This phenomenon is discussed during many kinds of debates because of its social, economic, sociological and psychological aspects. Many models of counteraction of unemployment were created but still the scale of it is too large. Specific models of counteraction of unemployment are determined by social and economic conditions, established structure and hierarchy of goals and also by financial resources that are designed for employment promotion. This study describes financial aid for unemployment issues. The analysis of data takes into consideration the unemployed from chosen district of Łódź province. Those people took advantage of financial aid for activation of their own economic activity. The empirical part of this study contains data obtained from questionnaires filled by respondents. The research results show that financial aid for this kind of goal are in great demand and are concerned around trade and services.